

به رسمیت شناختن حقوق ساکنان سکونتگاه‌های غیررسمی با پذیرش بدمسکنی چه تفاوتی دارد؟

خانه و مسأله استطاعت

مسکن

سهیلابادگاری

گروه اقتصادی

فرصت‌های شغلی برای خانوارهای کم‌درآمد فراهم کند؟ این پرسش، بحث را از دوگانه «خانه استاندارد» و «سرپناه غیررسمی» فراتر می‌برد. پذیرش حقوق ساکنان حاشیه‌شورها الزاماً به معنای تأیید بدمسکنی نیست، همان‌طور که دفاع از استانداردهای ساختمانی نباید به نادیده‌گرفتن نیاز کسانی منجر شود که توان پرداخت هزینه ورود به بازار رسمی را ندارند. محمود اولاد به گفت‌وگو با «ایران»، ریشه این مسأله را در استطاعت خانوارها و الگوی توزیع فرصت‌های اقتصادی بررسی می‌کند.

استانداردهایی بیرون از استطاعت مسأله بدمسکنی و اسکان غیررسمی را با یک مثال ساده می‌توان فهمید؛ مثالی که این صاحب‌نظر اقتصاد مسکن اخیراً مطرح کرده و واکنش‌هایی در موافقت و مخالفت با خود برانگیخته است. محمود اولاد برای توضیح این مسأله می‌گوید: «فردی

را تصور کنید که در شهری غریب، آن‌قدر گرسنه است که توان ادامه مسیر ندارد، اما فقط پول یک نان و پنیر ساده را دارد. در مقابل او خیابانی با رستوران‌های گوناگون قرار گرفته که تنها غذای مجاز در آن «چلوکیاب سلطانی» است. اگر تنها گزینه قانونی غذایی، گزینه‌ای باشد که فرد توان خریدش را ندارد، ممنوعیت گزینه‌های ارزان‌تر به معنای حذف گرسنگی نیست و فرد را به بیرون از بازار رسمی غذا می‌راند.»

در مسکن نیز وضعیتی مشابه شکل گرفته است. در دهه‌های گذشته، با گسترش برنامه‌ریزی مدرن شهری، مجموعه‌ای از استانداردها برای ساخت‌وساز و سکونت تعریف شده است. از عرض معابر و شبکه‌های خدماتی گرفته تا الزامات فنی ساختمان. اصل این استانداردها قابل دفاع است، اما مسأله‌ی مانعی ایجاد می‌شود که توان اقتصادی خانوارها با هزینه تأمین آنها فاصله بگیرد.

البته همه استانداردها را نمی‌توان معادل امکانات گران‌قیمت یا تجملی دانست. مقاومت سازه، ایمنی در برابر آتش‌سوزی و بهداشت پایه، حداقل‌های ضروری سکونت‌اند و نباید به بهانه کاهش هزینه کنار گذاشته شوند. در مقابل، می‌توان درباره برخی ضوابط شهرسازی، الگوهای طراحی و امکانات قابل ارتقای تدریجی بازنگری کرد. مسأله، حذف ایمنی نیست بلکه پیدا کردن راهی برای کاهش هزینه مسکن رسمی بدون به خطر انداختن جان ساکنان است.

به روایت اولاد، در شرایط کنونی فرد کم‌درآمد در عمل با دو انتخاب روبه‌رو می‌شود: یا باید هزینه‌ای را بپردازد که از توانش خارج است تا از بازار رسمی مسکن حذف نشود، یا برای تأمین سرپناه به ساخت‌وساز و سکونتی روی بیاورد که خارج از چارچوب رسمی قرار می‌گیرد.

از این منظر، اسکان غیررسمی لزوماً به معنای یک «غده» در کالبد شهر

نیست و می‌تواند واکنش خانوار به شرایط اقتصادی و بازار رسمی مسکن باشد. با این حال، توضیح علت شکل‌گیری این سکونتگاه‌ها با تأیید کیفیت زندگی در آنها تفاوت دارد. به رسمیت شناختن نیاز به سرپناه باید نقطه آغاز بهبود شرایط سکونت باشد، نه پایان مسئولیت سیاست‌گذار در برابر بدمسکنی.

مسکن برای خانوار کم‌درآمد صرفاً یک واحد ساختمانی نیست و موقعیت مکانی، دسترسی به شغل، هزینه رفت‌وآمد و شبکه‌های اجتماعی نیز بخشی از ارزش واقعی مسکن است.

به همین دلیل، انتقال یک خانوار کم‌درآمد از یک سکونتگاه ارزان اما نزدیک به محل کار به واحدی نوساز در فاصله‌ای دور از شهر، لزوماً به معنای بهبود وضعیت او نیست. ممکن است کیفیت ساختمان افزایش پیدا کند، اما هزینه رفت‌وآمد، شارژ، نگهداری و سایر هزینه‌های زندگی نیز بالا برود و در نهایت خانوار دوباره ناچار به فروش یا ترک واحد شود.

فقط ساختمان نیست خانه مناسب

محمود اولاد، کارشناس حوزه مسکن بر این نکته تأکید دارد که مسکن برای خانوار کم‌درآمد صرفاً یک واحد ساختمانی نیست و موقعیت مکانی، دسترسی به شغل، هزینه رفت‌وآمد و شبکه‌های اجتماعی نیز بخشی از ارزش واقعی مسکن است. به همین دلیل، انتقال یک خانوار کم‌درآمد از یک سکونتگاه ارزان اما نزدیک به محل کار به واحدی نوساز در فاصله‌ای دور از شهر، لزوماً به معنای بهبود وضعیت او نیست. ممکن است کیفیت ساختمان افزایش پیدا کند، اما هزینه رفت‌وآمد، شارژ، نگهداری و سایر هزینه‌های زندگی نیز بالا برود و در نهایت خانوار دوباره ناچار به فروش یا ترک واحد شود.

بنابراین، سنجش استطاعت مسکن نباید فقط به قیمت خرید یا اجاره محدود بماند. خانه‌ای که روی کاغذ ارزان‌تر است، ممکن است با افزایش هزینه دسترسی به شغل و خدمات، فشار بیشتری بر بودجه خانوار وارد کند. از این زاویه، موفقیت سیاست مسکن فقط با تعداد واحدهای ساخته‌شده سنجیده نمی‌شود؛ امکان ماندگاری خانوار در آن واحدها نیز اهمیت دارد.

خدمات‌رسانی یا گسترش بی‌ضایه؟

اما پذیرش این استدلال، یک پرسش مهم به دنبال دارد که اگر اسکان غیررسمی واکنشی برای تأمین سرپناه باشد، آیا به رسمیت شناختن آن خود به موتور گسترش شهر تبدیل نمی‌شود؟

این همان پرسشی است که در گفت‌وگو با این صاحب‌نظر اقتصاد مسکن مطرح شد: آیا به رسمیت

تصمیمات و برنامه‌ریزی‌ها به یک پهنه تعلق می‌گیرد. فرصت اقتصادی متمرکز در کلانشهرها را در سایر نقاط سرزمین نیز ایجاد کند.

سرپناه، استطاعت، آمایش

در این نگاه، مسأله اسکان غیررسمی از یک مسأله صرفاً کالبدی به یک مسأله اقتصادی و سرزمینی تبدیل می‌شود. چرا فرد باید برای دسترسی به شغل، درآمد و خدمات، ناچار باشد خود را به حاشیه یک کلانشهر برساند؟ اولاد معتقد است تا زمانی که پاسخ این پرسش در سطح سیاست ملی داده نشود، برخورد صرفاً کالبدی با سکونتگاه‌های غیررسمی، مسأله را حل نمی‌کند؛ بلکه ممکن است محل آن را تغییر دهد. با این حال، اصلاح الگوی توزیع فرصت‌ها برنامه‌ای بلندمدت است و نمی‌تواند پیش‌شرط رسیدگی به نیازهای امروز ساکنان باشد. خانواری که اکنون در یک سکونتگاه غیررسمی زندگی می‌کند، نمی‌تواند برخورداری از خدمات پایه و ایمنی را تا تحقق آمایش سرزمین به تعویق بیندازد. ارتقای سکونتگاه‌های موجود و کاهش عوامل تمرکز جمعیت باید همزمان دنبال شوند.

به این ترتیب، بحث بدمسکنی میان دو ضرورت قرار می‌گیرد. از یک‌سو، شهر نمی‌تواند نسبت به ایمنی، خدمات عمومی و کیفیت زندگی ساکنان بی‌تفاوت باشد و از سوی دیگر، تحمیل هزینه‌هایی که بخش بزرگی از جامعه توان پرداخت آنها را ندارد، می‌تواند همان گروه را از بازار رسمی مسکن بیرون براند.

مسأله، انتخاب میان «شهر رسمی» و «حاشیه غیررسمی» نیست، بلکه پیدا کردن قطعه‌ای است که در آن حق برخورداری از سرپناه، استطاعت اقتصادی، ایمنی و سیاست آمایش سرزمین همزمان دیده شود. راه‌حل نیز نه به رسمیت شناختن بدمسکنی به عنوان نروزشت خانوارهای کم‌درآمد، بلکه پذیرش حقوق ساکنان، ارتقای تدریجی محله‌های موجود و فراهم‌کردن گزینه‌های ایمن و قابل‌پرداخت در بازار رسمی است و این بازار نباید ناتوانی مالی را به دلیلی برای حذف متقاضیان سرپناه تبدیل کند.

اطلاع‌رسانی

گامی بلند در مسیر توسعه پایدار

نخستین بخش نیروگاه خورشیدی ۱۱۵ مگاواتی شرکت آلومینیوم ایران (ایرالکو) وارد مدار شد

خبر

بهره‌برداری از نخستین بخش فاز اول نیروگاه خورشیدی ایرالکو با ظرفیت ۶۱۴ مگاوات؛ گامی راهبردی برای تأمین پایدار انرژی و توسعه سبز صنعت آلومینیوم کشور

به گزارش امور ارتباطات شرکت آلومینیوم ایران، در ادامه برنامه‌های این شرکت برای توسعه زیرساخت‌های انرژی و حرکت به سمت استفاده از منابع تجدیدپذیر، نخستین بخش از فاز اول نیروگاه خورشیدی ۱۱۵ مگاواتی ایرالکو با ظرفیت ۶۱۴ مگاوات از روز شنبه ۲۸ شهریورماه ۱۴۰۵ وارد مدار شد و به شبکه برق متصل گردید. این پروژه راهبردی با هدف تأمین بخشی از انرژی مورد نیاز، کمک به مدیریت ناترازی شبکه برق کشور، کاهش آلاینده‌گی، صیانت از محیط زیست، بهینه‌سازی مصرف منابع انرژی در دستور کار شرکت آلومینیوم ایران قرار گرفته و بهره‌برداری از نخستین بخش آن، نقطه عطفی در مسیر توسعه انرژی‌های پاک در این مجموعه بزرگ صنعتی محسوب می‌شود. بر اساس این گزارش، بخش نخست نیروگاه با ظرفیت ۶۱۴ مگاوات پس از راه‌اندازی به

پست برق حاجی‌آباد متصل شده و هم‌اکنون در حال تولید برق است. برای اتصال این نیروگاه به شبکه نیز ۳/۵ کیلومتر خط انتقال به‌صورت موقت تا پست ۶۳۳۰ کیلوولت حاجی‌آباد احداث و مورد بهره‌برداری قرار گرفته است. تحقق یک پروژه راهبردی با اتکا به توان متخصصان داخلی اجرای این پروژه با حمایت‌های همه‌جانبه و پیگیری‌های مستمر سهامداران، اعضای هیأت‌مدیره و مدیرعامل شرکت آلومینیوم ایران و با اتکا به توان فنی و تخصصی کارشناسان داخلی صورت پذیرفته است.

همچنین عملیات طراحی، ساخت، انتقال و نصب پست کامپکت STS نیروگاه در مدت کمتر از چهار ماه به سرانجام رسید. برنامه‌ریزی انجام‌شده برای فاز نخست نیروگاه نشان می‌دهد بخش‌های دوم تا چهارم این فاز نیز تا پایان آبان‌ماه سال جاری وارد مدار خواهند شد. براساس آخرین وضعیت اجرایی پروژه، تاکنون بیش از ۲۰ مگاوات تجهیزات مربوط به این بخش‌ها نصب شده و در حال طی مراحل نهایی راه‌اندازی و اتصال به شبکه هستند. خاطر نشان می‌سازد فاز دوم این نیروگاه خورشیدی نیز با

ظرفیت ۸۹/۴ مگاوات و احداث خط اختصاصی به طول ۳ کیلومتر در دستور کار قرار گرفته و هم‌اکنون به سرانجام رسید. برنامه‌ریزی انجام‌شده برای فاز نخست نیروگاه نشان می‌دهد بخش‌های دوم تا چهارم این فاز نیز تا پایان آبان‌ماه سال جاری وارد مدار خواهند شد. براساس آخرین وضعیت اجرایی پروژه، تاکنون بیش از ۲۰ مگاوات تجهیزات مربوط به این بخش‌ها نصب شده و در حال طی مراحل نهایی راه‌اندازی و اتصال به شبکه هستند. خاطر نشان می‌سازد فاز دوم این نیروگاه خورشیدی نیز با

رفاه

وزیر تعاون، کار و رفاه اجتماعی از دو اقدام مهم ساختاری در این وزارتخانه که شامل جایگزینی دهک‌بندی سنتی با الگوی سه‌گانه از نیمه مهرماه و شناسایی و جابه‌جایی بیش از ۲۵۰ مدیر فاقد صلاحیت در شرکت‌های تابعه این وزارتخانه بود، خبر داد.

تحول در نظام حمایتی و هدمندسازی یارانه‌ها

احمد میدری، وزیر تعاون، کار و رفاه اجتماعی در گفت‌وگویی تلویزیونی با اشاره به شرایط خاص اقتصادی کشور و ضرورت مدیریت منابع در دوران تحریم عنوان کرد: «دولت رویکرد خود را در نحوه توزیع حمایت‌های معیشتی تغییر داده است. به طوری که در حال حاضر مدل‌های سنتی دهک‌بندی را به دلیل محدودیت‌های تحلیلی کنار گذاشته است. اکنون داده‌های دستگاه‌های مختلف از جمله وزارت اقتصاد و ارتباطات برای شناسایی دقیق تر وسع مالی خانوارها جمع شده‌اند. در شیوه جدید شناسایی مشمولان حمایت، به‌جای دهک‌بندی، جامعه به سه گروه با وسع پایین، متوسط و بالا تقسیم می‌شود و مردم براساس میزان درآمد و دارایی خود در یکی از این سه گروه قرار می‌گیرند.» به گفته میدری این شیوه از نیمه مهرماه به تدریج اجرایی می‌شود.

وی با اشاره به طرح کالابرگ، آن را دستاوردی بزرگ خواند و افزود: «هدف دولت، مدیریت انتظارات تورمی و هدایت نقدینگی از بازارهای غیرمولد مانند طلا و ارز به سمت تولید است.

دولت قصد دارد با طراحی مدل‌های نوین تأمین مالی، بستری فراهم کند که با کاهش قیمت نهایی برای مصرف‌کننده، حاشیه سود جذابی نیز برای سرمایه‌گذاران ایجاد شود. وی با بیان اینکه با وجود تشدید تحریم‌ها علیه ملت ایران و محاصره دریایی، ملت ایران مستحکم ایستاده است و این ایستادگی دنیا را متحیر کرده، افزود: «اگر امروز کشور در حوزه اقتصادی دستاوردی کسب می‌کند به علت همکاری دولت و مجلس است که با هم راهبرد وفاقی ملی را پیش می‌برند و باید دید که چگونه می‌توان این همکاری را در همه حوزه‌ها گسترش داد.»

وزیر تعاون، کار و رفاه اجتماعی با بیان اینکه پرسش نمایندگان در خصوص وضعیتی که دشمن در جامعه ایجاد کرده به حق است، گفت: «دولت همه ظرفیت‌های در اختیار را برای پاسخگویی به نیاز جامعه فعال می‌کند

و این وزارتخانه نیز به همین ترتیب در تلاش برای استفاده از همه ظرفیت‌هاست.» میدری با تأکید بر اینکه دولت همه توان خود را برای حل مشکلات اقتصادی به کار گرفته است، افزود: «امروز اقتدار ایران در عرصه جهانی به رسمیت شناخته شده است و علت آن حمایت متقابل دولت و نیروهای نظامی از هم است تا فرماندهان نظامی بتوانند راهبردهای عمیق و بلندمدت طراحی کنند.» وزیر تعاون، کار و رفاه اجتماعی ادامه داد: «دولت برای تداوم این مسیر و مقابله با چالش‌های موجود، نیازمند شناخت مسأله، همدلی و ایجاد راه‌حل با همکاری قوای مقننه و مجریه است.

پاکسازی ساختار مدیریتی و مقابله با رانت

میدری اصلاح ساختار مدیریتی در شرکت‌های تابعه صندوق‌های بازنشستگی را از محوری اصلی برنامه وزارت تعاون دانست و افزود: «سامانه رصد و پایش مدیران که در آن صلاحیت تخصصی و سوابق حرفه‌ای بیش از ۱۹۰۰ مدیر بررسی شده، رانندازی شد. در واقع نتیجه این ارزیابی، آغاز فرآیند جابه‌جایی بیش از ۲۵۰ مدیر فاقد صلاحیت بوده که گامی مهم در جهت تحقق اصل امانداری محسوب می‌شود.» وی تصریح کرد: «در کنار این اقدام، وزارت کار با هدف شفاف‌سازی انتصابات و قراردادهای پیمانکاری، سامانه رصد هوشمند شبکه‌های روابط سببی و نسبی را فعال کرده است. این سامانه با هدف جلوگیری از بروز فساد و رانت و تضمین سلامت در سطوح تصمیم‌گیری، به عنوان ابزاری نظارتی مورد استفاده قرار می‌گیرد تا دارایی‌های تعاونی‌ها و منابع عمومی از تعرض مصون باشند.»

تلاش برای تسویه موقوفات و حمایت از کارفرمایان

میدری در خصوص حوزه بازنشستگی تأکید

میدری از تغییر مدل سنتی دهک‌بندی در برنامه‌های حمایت معیشتی خبر داد

جابه‌جایی ۲۵۰ مدیر فاقد صلاحیت صندوق‌های بازنشستگی

کرد: «روند پرداخت معوقات فروردین در شهرپور تسویه شده و مابقی مطالبات بازنشستگان در ماه‌های آبان و آذر پرداخت خواهد شد. طرح متناسب‌سازی حقوق نیز در صندوق بازنشستگی کشوری به پیشرفت ۹۰ درصدی رسیده و موانع قانونی باقی‌مانده در دستگاه‌هایی نظیر وزارت کشور و آموزش‌وپرورش با رازبانی‌های صورت گرفته با سازمان برنامه و بودجه برطرف شده است.» وی اظهار کرد: «علاوه بر این، برای کاهش فشارهای نقدینگی بر کارفرمایان، پیشنهاد بخشودگی ۱۰۰ درصدی جرایم بیمه‌ای به دولت ارائه شده است. همچنین فرآیند پیچیده اسناد و رفع اسناد حساب‌های کارفرمایان که پیش‌تر مستلزم مراجعات مکرر بود، اکنون به صورت برخط و متمرکز انجام می‌شود. استفاده از ۲۰۰ همت اوراق گام نیز به عنوان راهکاری برای تزریق نقدینگی به زنجیره تولید در دستور کار قرار گرفته است.»

دولت به دنبال هدایت نقدینگی به سمت تولید است

میدری با بیان اینکه دولت با هدف تغییر تصویر ذهنی از وضعیت موجود و مدیریت انتظارات تورمی، به دنبال هدایت نقدینگی از بازارهای غیرمولد نظیر طلا و ارز به سمت چرخه تولید است، اظهار کرد: «بسیاری از کالاهای در سال‌های اخیر رشد قیمتی فزاینده از طلا و دلار داشته‌اند اما به دلیل ضعف زیرساخت‌های اطلاع‌رسانی، سرمایه‌های مردمی به سمت آنها جذب نشده است.» افزود: «این وزارتخانه با طراحی مدل‌های جدید تأمین مالی، نظیر آنچه در صنعت لاستیک انجام شده، به دنبال ایجاد بستری است که علاوه بر کاهش قیمت برای مصرف‌کننده، حاشیه سود جذابی برای سرمایه‌گذاران ایجاد کند.» وی به لزوم تغییر فرهنگ سیاسی در مواجهه با مشکلات اقتصادی اشاره کرد و افزود: «بین دولت و مردم، نگاه دو طرفه میزبودن نیست، هر دو در یکسو هستند و برای عبور از گلوگاه‌های اقتصادی به وفای میان آنان نیاز داریم.»

پاسخ وزارت کار به شوک‌های انرژی در بازار اشتغال

وزیر تعاون، کار و رفاه اجتماعی با اشاره به اجرای آزمایشی طرح بانک زمان در محلات تهران، هدف از این برنامه را احیای سرمایه‌های اجتماعی دانست و عنوان کرد: «در این مدل، شهروندان با ارائه مهارت‌های فنی به همسایگان خود، اعتبار کسب کرده و متقابلاً از خدمات دیگران بهره‌مند می‌شوند.»